N°. 248. 1836

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws-Blad.

Dingsdag 18 October.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

BREDA. — De brusselsche *Union* vermeldt dat vorst *Leopold*, op dringende uitnoodiging van koning *Lodewijk Philips*, heden zich voor weinige dagen naar Parijs begeeft.

— De spaansche granden, markies van *Miraflores* en de hertog *van Ossuna* zijn te Brussel aangekomen.

— Heden (13 *October*) waren de fondsen te Antwerpen genoteerd: Belg. $99\frac{1}{2}$; O. Metall. 102; Sp. Ardoin 21, $20\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$; Differed. $9\frac{1}{2}$; Nap. renten $90\frac{3}{4}$; B. Tivolière 56; Sicil. 93; Rom. L. $98\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$; Id. te Antw. 96; Bras. 82. — Wisselkoers op Amsterdam en Rotterdam $\frac{1}{2}$ pCt. verlies k. z.

F R A N K R IJ K.

PARIJS, den 13den October.

Naar men in den laatsten tijd wil opgemerkt hebben, zou er van lieverlede eene verkoeling tusschen Engeland en ons gouvernement zijn ontstaan, waarvan de oorzaak deels moest gezocht worden in de verschillende inzigten der beide gouvernementen omtrent de tusschenkomst in Spanje, en deels in de meerdere overhelling alhier tot de staatkunde der mogendheden van het vaste land, waarvan men vooral na de aankomst van het tegenwoordig bestuur de blijken gegeven heeft. Dit vermoeden wordt eenigermate versterkt door den toon waarop de bladen, die voor half-officiele organen van het gouvernement worden gehouden, zich wegens het bondgenootschap en de naauwe betrekking met Engeland uitlaten. Zoo leest men heden in een dier bladen, *la Charte de 1830*, onder anderen het volgende:

» Wij houden het daarvoor, dat de overeenstemming van beginselen, waardoor wij in den beginne Engelands bondgenootschap verwierven, en 't welk wij behooren aan te houden, aan een land, als het onze, de zorg voor het onderhouden der betrekkingen, met de gouvernementen die dezelfde beginselen niet zijn toegedaan, maar met welke men zich noodzakelijkerwijs moet verstaan omtrent de groote vraagstukken, waarop het evenwigt en den vrede van Europa berusten, mag noch kan ontzeggen.

» Het tegenwoordig kabinet zal getrouw blijven, zoo ten aanzien der buiten- als der binnenlandsche staatkunde, aan de toepassing der beginselen van het juiste midden. Het heeft daarvan bewijzen geleverd, en het zal dien weg blijven bewandelen, zoekende aan zijne staatkunde evenmin eene russische als eene engelsche strekking te geven, in de eerste plaats, gelijk zijn pligt en eer dit vorderen, door het nationale gevoel geleid van alleen eene fransche staatkunde te hebben."

Het heeft de opmerking getroffen dat dit artikel zelfs door den *Moniteur* overgenomen is; men wil daarin een nieuw bewijs zien, dat het tegenwoordig bestuur, althans de meest invloed hebbende van deszelfs leden, Frankrijk van lieverlede van het engelsch bondgenootschap wil aftrekken en meer in toenadering komen tot de staatkunde der mogendheden van het vaste land. De oppositie beschuldigt intusschen het ministerie, dat het ten deze op den weg van achteruitgang is, door namelijk deszelfs staatkunde in meerdere betrekking te brengen tot die der staten waarin andere beginselen dan de onze heerschen, en dat overigens het staatkundige juste milieu eene hersenschim is; dat men òf tot de staatkunde van Engeland òf tot die van Rusland moet neigen.

— Zoo men verzekert komen de te nemen dwangmaatregelen tegen Zwitserland in haar geheel tot stand. Van af het departement van den Boven-Rijn tot aan dat van de l'Ain hebben de burgerlijke autoriteiten gelijk de gendarmerie bevelen gekregen betrekkelijk de afwijzing van personen en goederen. Tot nog toe zijn er aan geene troepen van het leger bevelen gegeven, om daartoe mede te werken. Het *Journal des Débats* houdt heden een' betoog om de beschuldiging af te weren, dat Frankrijk in de binnenlandsche aangelegenheden van Zwitserland wilde tusschen beide komen.

— Een spaansch hoofd-officier is heden alhier aangekomen, met eene zending, zegt men, van den generaal *Espartero* bij ons gouvernement belast.

— De Prins *van Polignac* heeft in een' brief aan den *Courrier Français*, gelogenstraft hetgeen dit blad gezegd had opzigtelijk het bezoek van zekeren heer *Gauthier* aan de vier gewezen ministers. Deze brief eindigt met de verklaring, dat zoo de schrijver al, bij de harde beproevingen door de Voorzienigheid hem opgelegd, met zorg vermeed elk ijdel en kinderachtig openbaar betoon van vastheid, hij niet te min zijn langdurig lijden met de bedaardheid en moed, een man van eer betamende, verdroeg.

— De berigten uit Madrid tot den 5den en die van de grenzen houden weinig bijzonders. De pogingen der bewindslieden schenen thans voornamelijk gerigt tegen de bende van *Gomez*, welke men gevoeld heeft dat van groot belang is te verstrooijen of te vernietigen. Men spreekt thans van eene groote geestdrift in Andalusien; 2,000,000 realen aan vaderlandsche giften waren er bijeengebragt, paarden en muilezels waren aangeboden tot het vervoer van troepen en materieel. Uit Sevilie was een bataillon gemobiliseerde nationale garde getogen; Cordua wilde men versterken, en te Ecija hoopte men 10,000 man nationale garde en 2,000 ruiters te vereenigen om den voortgang van *Gomez* te stuiten. Uit de jongste berigten schijnt te blijken dat *Gomez* niet in de stad Jaen is binnengerukt, maar zich in den omtrek heeft opgehouden. De troepen van *Alaix* waren van Villa-Robledo op wagens naar het gebergte van Andalusien gevoerd, en men hoopte nu den stoutmoedigen karlistischen chef tusschen twee vuren te brengen, het genoemde korps van *Alaix* namelijk en de troepen die zich te Ecya vereenigen.

— De uitslag der verkiezingen van Saragossa is thans ook bekend; de gekozenen staan even als die van Madrid bekend als erkende patriotten.

— Heden (13 *October*) waren de fondsen genoteerd: 5 pCt. 105; 3 pCt. 77,80; Nap. renten 97; Sp. Ardoin $22\frac{1}{2}$; Pass. $6\frac{1}{2}$; Rom. L. 161.

N E D E R L A N D E N.

BREDA, den 17den October.

Uit 's Gravenhage schrijft men van gisteren:

» Z. K. H. Prins *Willem Frederik Hendrik* is gisteren morgen naar den Helder vertrokken, alwaar Hoogstdezelve zich op het fregat *de Bellona* naar de Oost-Indie heeft ingescheept. Z. K. H. de Prins *van Oranje* en Prins *Alexander* hebben Hoogstdenzelven derwaarts vergezeld en zijn heden morgen alhier teruggekeerd.

» Z. K. H. de Grootvorst *Michael* van Rusland blijft de opening der kamers, op morgen, bijwonen.

De kurassiers, welke te dier gelegenheid in de residentie gevorderd worden, zijn gisteren alhier aangekomen.

» Heden ochtend is een detachement jagers naar het leger vertrokken."

— Te Amsterdam is aangekomen Mr. *I. A. Brand*, president van de assises voor de provincie Noord-Holland en Utrecht, waarvan de zittingen maandag in de hoofdstad eenen aanvang nemen.

— Den 11den dezer is, te Leeuwarden, in den ouderdom van bijna 42 jaren, overleden de heer Mr. *Leonardus Ypey*, griffier der Staten van Vriesland; een regtschapen, kundig en ijverig man, wiens vroegtijdige dood algemeen betreurd wordt.

— Op den 13den dezer heeft de overgave van het rectoraat der hoogeschool te Groningen, door den hooggeleerden heer *A. A. Sebastian* aan den hoogleeraar *H. C. van Hall*, zooals wij zulks vermeld hebben, plaats gehad. Daarna zijn de volgende prijzen voor bekroonde verhandelingen aan de overwinnaars uitgedeeld: eene gouden medaille in de geneeskunde aan den heer *J. L. Kymmell*, kandidaat in de geneeskunde te Groningen; in de scheikunde aan den heer *J. N. Ramaer*, student in de geneeskunde te Groningen; in de regten aan den heer *J. W. Tijdeman*, kandidaat in de regten te Leiden, en een loffelijk getuigschrift aan den heer *J. de Wal*, kandidaat in de letteren en student in de regten te Groningen. Tot secretaris van den Akademischen Senaat is benoemd de hoogleeraar *J. W. Ermerins*.

Des avonds had de aangekondigde maskerade der heeren studenten, voorstellende den intogt van *Soliman II* in Belgrado, in het jaar 1566, bij het licht van flambouwen, plaats. De prachtige en schitterende kleedingen, het decoratieve, en al hetgeen hierbij vereischt werd, leverden een schoon geheel, zijnde de costumes van dien tijd over het algemeen bijzonder wel gekozen, terwijl alles van eenen goeden smaak getuigde. De togt ging door eenige van de voornaamste straten der stad, terwijl duizenden van aanschouwers onophoudelijk mede stroomden, alles door redelijk goed weder begunstigd werd, en in de beste orde is afgeloopen.

— Uit eene statistieke opgave, nopens de algemeene en bijzondere instellingen, voor het onderwijs, blijkt, dat er voor het *hooger onderwijs* in ons Rijk bestaan, 3 Hoogescholen, 3 athenaea, 68 Latijnsche scholen, 5 seminaria of kweekscholen van de Roomsch-Katholijken, 1 van de Lutherschen, 1 der Remonstranten, 1 der R.-Kath. der klerezie en 1 der Israeliten; te zamen 85; — voor *het middelbaar en lager onderwijs*, 70 school-districten, 2125 openbare gemeentelijke scholen; 117 bijzondere voor armen, 630 voor rekening van partikulieren, te zamen 2872 gewone scholen; 7 Instituten, als 1 voor de vee-artsenijkunde, 2 voor doofstommen, 1 voor blinden, en 3 voor de militaire dienst, zeevaart, enz. Behalve de in deze opgave begrepen instellingen voor het wetenschappelijk onderwijs, zijn er nog verschillende scholen, welke uitsluitend voor de oefening van kunsten enz. ingerigt zijn.

In deze provincie bevinden zich 15 latijnsche scholen, 3 seminaria voor de Roomsch-Katholijken; derhalve 16 instellingen voor-

het hooger onderwijs; 9 school-districten en 328 gewone scholen voor het middelbaar en lager onderwijs, als 289 openbare gemeentelijke, 4 bijzondere voor armen; en 35 voor rekening van particulieren; 1 Instituut voor doofstommen en 1 voor de militaire dienst, enz.

— Blijkens eene statistieke opgave, betreffende de banken van leening, welke door administratien van liefdadigheid gehouden worden, zijn er 19 banken, als 1 in Noord-Braband (te Breda); 7 in Noord-Holland (te Amsterdam, Haarlem, Enkhuizen, Hoorn, Medemblik, Texel en Zaandam); 6 in Zuid-Holland (te 's Gravenhage, Rotterdam, Leiden, Dordrecht, Brielle en Gouda); 1 in Zeeland (te Goes); 1 in Utrecht (te Amersfoort); 1 in Vriesland (te Bolsward); en 2 in Overijssel (te Zwolle en Deventer). De kapitalen; waarmede de banken gewerkt hebben, hebben bedragen *f* 1,896,576,22; de intrest, tegen welken de kapitalen zijn opgenomen, heeft van 2½ tot 6 pCt. beloopen, en de intrest, tegen welken de panden zijn beleend van 7 tot 16½ pCt. Het getal der panden, welke beleend zijn, of waarvan de beleening vernieuwd is, heeft 894,709 bedragen, als in Noord-Braband 35,542 in Noord-Holland 277,955, in Zuid-Holland 448,035, in Zeeland 13,569, in Utrecht 39,923, in Vriesland 8275 en in Overijssel 71,410 Gelost zijn 829,745 panden en verkocht 39,036. De winsten der banken hebben te zamen bedragen *f* 74,865,56½; alleen die te Breda heeft met een verlies van *f* 74,39½ gewerkt.

Vorst *Leopold* is zaturdag middag naar Parijs vertrokken. De belgische *Moniteur* zijn vertrek aankondigende, zegt dat zijn afwezen slechts van korten duur zal zijn. Men wil steeds dat deze zoo plotselijk opgekomen reis in betrekking staat tot vrij gewigtige aangelegenheden, waarover koning *Lodewijk Philips* zich met zijn schoonzoon wilde verstaan.

— De generaal *Göblet* begeeft zich heden van Brussel voor eenige dagen naar Londen.

— De bevolking der provincie Zuid-Braband is sedert 1830 met 28,849 inwoners toegenomen, bedragende thans 585,895 zielen.

Volgens de thans ontvangen Londensche berigten van den 15den October, heeft het bestuur der bank van Engeland beraadslaagd over het op nieuw verhoogen van den standaard der renten van 5 of 5½ pCt.; doch is men den 13den tot het besluit gekomen, om daarvan af te zien. De vrees voor die verhooging der renten had op de londensche beurs de fondsen gedrukt. Aldaar had het den 14den eenen gunstigen indruk gemaakt, dat de Engelsche regering besloten scheen te hebben, om eene krachtiger houding ten aanzien van Portugal aan te nemen. Het Britsche smaldeel in den Taag wordt tot op zes linieschepen versterkt. Te gelijk worden te Plymouth 1000 mariniers ingescheept, die mede naar Lissabon bestemd zijn. Zoo als men het heet, moet die zeemagt dienen om de koningin van Portugal te beschermen.

De jongste stormen hebben op de Engelsche kusten vrij veel zeeschade veroorzaakt. De Engelsche Westindievaarder *Clarendon* is bij het eiland Wight met een aantal passagiers geheel vergaan.

— Den 14den waren te Londen genoteerd: 3 pCt. gecons. 88½ à ¼; Ned. 2½ pCt. 52⅝, 53; dito 5 pCt. 98¾, 99½; Sp. Ardoin 23¾; Uitgest. 10⅝; Passieve 6⅝, ¾; Portugal 3 pCt. 34¾, 34; dito nieuwe 52; Braz. 77½.

De Noorweegsche minister *von Löwenskiöld*, die in de bekende zaak met het rijksgerigt in eene geldboete was veroordeeld, heeft aan den koning zijne demissie ingediend, vergezeld van eene krachtige verklaring tegen dat gedeelte der Noorweegsche volksvertegenwoordigers, hetwelk in de onderhavige aangelegenheid de bovenhand heeft verkregen. De koning heeft bij gelegenheid van deze demissie, welke Z. M. echter niet heeft aangenomen, in stellige bewoordingen aan den Noorweegschen staatsraad hoogstdeszelfs afkeur te kennen gegeven nopens al hetgeen door de storthing en het rijksgerigt in deze zaak is gedaan; en ten einde voortaan misbruiken te verhoeden geeft Z. M. zijn voornemen te kennen, om aan den volgenden storthing gepaste wetsontwerpen voor te leggen. Aan de goede bedoelingen en het edele karakter van den heer *Löwenskiöld* laat Z. M. het meeste regt wedervaren, kent hem den schitterendsten lof toe, en noodigt hem uit zijn ambt verder te blijven bekleeden ten nutte van zijn vaderland en ten genoegen zijnes konings; eene uitnoodiging in welke de minister heeft moeten berusten. Gelijk te denken was, is deze handelwijze des konings der Noorweegsche oppositie in geenen deele aangenaam geweest, doch men hoopt dat het beter denkende deel der Noorweegsche natie in de volgende rijks-vergadering de bovenhand zal verkrijgen.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 14den October.

De *Moniteur* behelst heden eene ordonnantie de verdeeling houdende der bij de wet van 18 julij ll. toegestane credieten voor het oorlogsdepartement, voor de dienst van 1837. Het traktement des ministers komt daarop voor, ten bedrage van 100,000 fr.

Hetzelfde officieel blad houdt eenige bevorderingen en belooningen aan personen van de dienst der genie en aan sappeurs toegekend, voor hunnen ijver bij het kunstmatig uit den afgrond redden van den persoon van *Dufavel*, die te Lille bij het inzakken van een put als 't ware levend begraven werd.

— Sedert eenigen tijd hebben de dagbladen, ontstaan na de revolutie van 1830, eene discussie opgeworpen, waarin zij een onderscheid wilden daargesteld hebben, tusschen hunne bladen en diegenen die vóór dat tijdstip bestonden, en hebben zij deze onderscheiding willen bestempelen met zich den naam te geven van de *jonge drukpers*, in tegenoverstelling eener *oude*. Deze op zich zelve onbeduidende discussie heeft weinig de aandacht getrokken, tot heden het *Journal des Débats* het thema opneemt, ten hoofdzakelijken betooge, dat die onderscheiding slechts een woordentwist is; dat de dagteekening der oprigting eens dagblads weinig afdoet, meer echter deszelfs staatkundige strekking, of die is van den tijd waarin wij leven of met den geest des tijds voortgaat; ten slotte zeggende, dat welken naam men hem ook geven mogt, zijne staatkunde die was, der dagteekeningen van 13 maart, 11 october en 6 september, want deze was volgens hem hem de staatkunde van het nieuwe Frankrijk.

Een ander punt, waarmede de bladen zich nog steeds druk bezig houden, zijn de zaken van Zwitserland; volgens een derzelve, *la Paix*, dat voor een der halve organen van het ministerie gehouden wordt, had men zeker veel ten laste van Zwitserland, maar was de eerste misslag toch ten derzijds onder het vorig ministerie, van den heer *Thiers* begaan. Zwitserland behoorde dus het tegenwoordig bestuur niet verantwoordelijk te stellen voor de misslagen van een vorig bestuur en zelfs den heer *de Montebello* daarvoor niets kwaads willen, daar deszelfs hem gezonden bevelen slechts had gevolgd; maar Frankrijk diende om de zaak in haar geheel te brengen, zijn gezant terug te roepen, niet omdat hij zich niet naar eisch van zijne taak gekweten had, maar om de herinnering eener noodlottige ligtzinnigheid, die oorzaak eener betreurenswaardige verbittering was geworden, uit te wisschen. Men wil hieruit opmaken, dat men gezind is het karakter van den heer *de Montebello*, als gezant, alle eer die hem toekomt te laten, maar hem intusschen uit zijne betrekking terug te ontbieden.

Naar men van de grenzen schrijft, worden intusschen de blokade-maatregelen voortgezet. Dezelve zijn op den 6sten dezer aan de baselsche grenzen in werking gebragt. De komst van Zwitsers in Frankrijk over Jougne, is den vorigen dag verboden; men spreekt voorts steeds van eene militaire demonstratie, om de maatregelen kracht bij te zetten. Naar men hier uit Zwitserland vermeldt zijn er de gemoederen zeer verontwaardigd en opgewonden. Te Bern en te Geneve zouden de voornaamste handelhuizen zich verstaan hebben, om de benoodigde koopwaren, in plaats van over Frankrijk over Duitschland te laten komen of te ontbieden. Voorts verzekert men hier, dat de britsche gezant, lord *Granville*, zoowel bij ons gouvernement als bij den zwitserschen zaakgelastigde, inlichtingen heeft gevraagd, naar den aard der geschillen, zonder wil hieruit voorspellen, dat Engeland zijne bemiddeling zal aanbieden.

De groote raad van Bern zou op voorstel van den regeringsraad, met 131 tegen 80 stemmen besloten hebben de afgevaardigden op den landdag uit te noodigen, om met handhaving van 's lands eer en waardigheid, tot maatregelen te besluiten, waardoor de geschillen langs een' vredelievenden weg kunnen worden uit den weg geruimd.

— De heer *de Toreno* heeft gisteren eene bijzondere audientie bij den Koning gehad.

— Het gouvernement heeft uit Bayonne de volgende telegraphische depeche van den 12den ontvangen:

» Men schrijft uit Madrid van den 7den: *Gomez* bevond zich te Montoro, zich gereed makende om den Guadalquivir en de Sierra weder over te trekken, ten einde zich in 't gebergte van Vonda te werpen, ten gevolge der demonstratie van den kapitein-generaal van Sevilie, die den 28sten 4000 man te Carmona vereenigd had.

» *Sans* bevond den 6den zich op zes uren afstands van Oviedo, dat door 2000 man troepen en militie bezet is, besloten hem te keeren. De Portugesche brigade begaf zich den 2den van Leon derwaarts met geforceerde marschen."

Het gouvernement wil men dat voorts nog eene nadere depeche zou ontvangen hebben, houdende dat *Gomez* op den 1sten October, na een vrij levendigen tegenstand van de zijde der inwoners, te Cordua was binnengetrokken. Bij dezelfde depeche werd vermeld, dat *Alaix* te Andujar was gekomen, *Espinosa* te Fuentes en *Rodil* te Mora.

Indien deze laatste depeche echt is, schijnt hetgeen in de eerste gezegd wordt van den waarschijnlijken terugtogt van *Gomez* om zich weder in 't gebergte der Sierra Morena te werpen, onnauw-

keurig te zijn. Montoro ligt op den grooten weg van Cordua, tusschen die stad en Andojar, waar de brigadier *Alaix* zich reeds zou bevinden. Indien dus *Gomez* Cordua bemagtigd heeft, is hij vooruit gegaan, in plaats van in 't gebergte te zijn teruggetrokken. De inname van gemelde stad zal echter nadere bevestiging verdienen, daar de Madridsche courant van den 8sten meldt, dat *Gomez* de stad aangevallen had, maar afgeslagen was geworden. Men hoopt steeds dat gemelde chef aan de nu in Andalusien zamentrekkende troepen en aan die onder *Alaix* hem vervolgende, het niet ontkomen zal.

— Van de grenzen wordt de arrestatie van den karlistischen generaal *Maroto* met eenige andere officieren bevestigd; het schijnt dat deze lieden de wijk genomen hebben op het Fransch grondgebied ten gevolge van een gevecht op den 4den tegen den brigadier *Ayerbe*, nabij San Juirse, waarbij de karlistische chef baron *Ortafa* en zijn zoon gesneuveld waren.

In dezelfde berigten spreekt men van een uitval van het garnizoen van Oviedo tegen de bende van *Pablo Sanz*, alsmede van een rapport des opperbevelhebbers *Espartero* aan den minister van oorlog, van den 28sten ll., houdende dat hij de bende karlisten die in Kastiljen wilde doordringen, had teruggewezen en *Villareal* genoodzaakt had naar de in opstand zijnde provincien terug te keeren.

— De Courant van Madrid behelst nog eene circulaire van den minister van financien *Mendizabal* aan dien van binnenlandsche zaken, opzigtelijk de heffingen door de junta's van wapenen en verdediging in de onderscheidene provincien gedaan, welke handelwijze de heer *Mendizabal* als ten uiterste nadeelig voor de algemeene dienst, ten hoogste afkeurt en verboden wil hebben.

— Ter beurze sprak men heden weder van de mogelijkheid eener verhooging van het disconto der bank, welke maatregel noodzakelijk zoude worden daar het reservefonds der bank, bij de wet op 80 millioen bepaald, thans niet meer dan 18 millioen daarboven had, zoodat het zonder dien maatregel te vreezen was, dat al het geld der bank naar Engeland zou overgaan.

Ter Beurze waren (14 *October*) genoteerd: 5 pCt. 105,05; 3 pCt. 77,80; Nap. renten 9¾; Sp. Ardoin 20⅜; Passieve 6; Rom. L. 101¼.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 14den October.

In een schrijven uit Zurich van den 8sten wordt gezegd dat het afsluiten der gemeenschap aan de grenzen sedert elf dagen door de fransche autoriteiten met strengheid werd volgehouden, zoodat geen reiziger op het fransch gebied werd toegelaten, het vervoer van hout verboden en zelfs aan de wandelaars uit Geneve niet vergund werd even over de grenspaal te gaan. Het eigste treffen deze maatregelen het kanton Bazellandschap, 't welk pas hare eigene geschillen met Frankrijk had bijgelegd gezien, thans bij den algemeenen maatregel op nieuw zijn verkeer met Frankrijk gestremd zag. Met belangstelling zag men de bijeenkomst van den aanstaanden buitengewonen landdag te gemoet, welke beraadslagen zou over het antwoord op de jongste nota aan Frankrijk te geven, en niet minder, naar men kon aannemen, over de betrekkingen van Zwitserland tot Europa in 't algemeen. Het gewigt van het oogenblik toonde zich thans ook vooral door de hevige taal waarmede de dagbladen van de meest onderscheiden kleur tegen de handelwijze van Frankrijk zich uitlieten, waaruit men opmaken kon, dat ook op den landdag de kleine onderlinge geschillen zouden ter zijde gesteld worden, om het gevaar dat van buiten dreigde gezamenlijk te keeren. Hetgeen men van den landdag te verwachten had, kon men reeds eenigzins opmaken uit de instructien die aan de drie afgevaardigden van wege Zurich aan der kantons die om deszelfs mstige en kloeke standvastigheid bij de andere veel invloed had, gegeven waren, overeenkomende met het daarvan vroeger vermeld ontwerp, waarbij voorgesteld werd het landdag-besluit betreffende *Conseil* te handhaven (*zie ons No. van 12 dezer*); terwijl onder de drie gekozene gezanten zich ook de heer *Keller* bevond, die op den vorigen landdag het rapport in de zaak van *Conseil* heeft uitgebragt.

In den vertegenwoordigden raad van het kanton Geneve heeft men een ontwerp van instructie voorgesteld, waarnaar de gezanten zouden moeten verklaren, dat hoezeer Geneve tegen het landdagbesluit van 23 Augustus heeft gestemd, hetzelve dit besluit echter voor verbindend heeft beschouwd, zoodra eene meerderheid zich voor hetzelve verklaard heeft; voorts zouden zij medewerken tot de maatregelen, welke tot de herstelling der betrekkingen met Frankrijk kunnen lijden, mits in het minst niet ten koste der eer en onafhankelijkheid van Zwitserland.

— Uit Bern schrijft van den 8sten, dat de pruissische gezant bij het eedgenootschap, *von Rochow*, welke gereed stond met verlof eene reis te ondernemen, bevel van zijn hof gekregen had om op zijn post te blijven.

— Volgens een door de dagbladen gegeven overzigt van de strijdkrachten van Zwitserland, bestaat dezelve: 1° uit de eedgenootschappelijke contingenten, sterk 72,000 man; uit de kantonnale reserven, eedgenootschappelijk georganiseerd, sterk 120,000 man; 3° uit 10,000 man troepen in vreemde dienst, die in tijd van oorlog naar hun vaderland moeten terugkeeren. In dergelijk geval zou men bij deze 202,000 man nog kunnen voegen, de lieden van 45 tot 60 jaren, die, uit de reserve ontslagen en vrij van de dienst, in tijd van nood evenwel de wapenen zouden opvatten. Zwitserland heeft, uithoofde de landsgesteldheid, geene kavallerie, maar zeer goede scherpschutters, onder den naam van karabiniers bekend.

— Van de Silesische grenzen wordt berigt, dat volgens het verhaal van reizigers uit Polen komende, de handel-zaken in dat land kwijnende waren en het volk den moed scheen te laten zakken, ofschoon van de zijde der regering alles in 't werk gesteld werd, om de eerste op te beuren en het laatste te vreden te stellen. In Krakau inzonderheid was de voormalige levendigheid geweken; het scheen als of iederen over eene zijner verlorene betrekkingen in rouw gedompeld was. Met het Oostenrijksch garnizoen was men er zeer te vreden, het slechts betreurende, dat vreemde troepen den vrijstaat steeds bezet hielden; doch ook deze indruk zouden minder zijn, wanneer slechts door een levendiger vertier de middelen van bestaan eenigzins verbeterden.

— Van de Servische grenzen wordt gemeld, dat zich te Belgrado tegenwoordig eenige Engelschen bevinden, die zich veel moeite geven om het gebergte van Servie ter ontginning in pacht te nemen. Vorst *Milosch* toonde echter daartoe weinig gezindheid, willende zulks liever voor eigene rekening beproeven.

— Te Weenen waren den 8sten dezer genoteerd: 5 pCt. Metall. 102½; 4 pCt. 100⅛; 3 pCt 73 15/16; Bankactien 1540.

MILITAIRE WETGEVING.

De redactie heeft ontvangen eenen brief uit Maastricht, geteekend ANONYMUS en voorzien van het motto: *La loi est l'expression des moeurs*, inhoudende eenige nadere overdenkingen aangaande de militaire wetgeving. Wij hebben de opname van den brief minder geschikt geacht voor ons dagblad, uithoofde deszelfs schrijver in het algemeen schijnt te deelen, in de door ons vroeger aangegevene wenschelijke verbeteringen, die in het militaire wetboek konden worden gebragt; wij bepalen ons dus hoofdzakelijk, onder dankbetuiging voor de mededeeling en hulde betoond aan den verlichten vaderlandschen ijver en belangstelling in het welzijn van het krijgsvolk, met daaruit datgene te ontleenen 't geen ons daartoe 't meest geschikt is voorgekomen. Bij onze in ons nommer 210 van 5 Sept. jl. medegedeelde denkwijze hebben wij op den voorgrond gezet, dat in de militaire wetgeving te veel aanleiding tot willekeur werd gevonden; en inderdaad dit wordt niet alleen tegengesproken, maar de mogelijkheid en waarheid daarvan allezins erkend, 't geen aanleiding geeft aan den gemelden briefschrijver, om de bedenking te opperen, dat er in het militaire wetboek een onderscheid mogt gemaakt worden, tusschen de magt der superieuren in tijd van vrede en in tijd van oorlog. Wij beämen zulks ten volle, en willen daarbij nog voegen, dat het echter gepast zou zijn, om de omstandigheden te bepalen, waarin men moet gerekend worden in tijd van oorlog te verkeeren; en die bepaling zelfs tot zeer weinige gevallen uit te strekken; want alschoon het wel niet te hopen of te verwachten zij, dat een staat van zaken, als die waarin wij ons nu bevinden, zich dikwerf herhale, zoo is het nogtans mogelijk, dat er tijden terug komen, waarin de staat verkeert noch in vrede noch in oorlog, terwijl de vestingen zonder bedreigd te zijn of te worden, nogtans in staat van oorlog verklaard zijn. In zoodanige gevallen de strenge militaire wetgeving en derzelver gevolgen toe te passen als ware het oorlog, zoo als zulks ongelukkig genoeg nog geschiedt, is ons altijd hoogst onregtvaardig voorgekomen, en van hoeveel belang de discipline ook wezen moge, de onregtvaardigheden, die er ondanks den regter gepleegd worden in eenen staat van zaken, dien de wetgever niet heeft voorzien, omdat dezelve naauwelijks denkbaar was, moeten nadeelig werken op den krijgsman, vooral bij superieuren, die zich door de wet gebonden vinden. Ten anderen slaat de geëerde briefschrijver voor, om, even als zulks in de burgerlijke wetgeving het geval is, trappen van jurisdictie daar te stellen in dien zin, dat er een raad van teregtstelling mogt ingesteld worden, die oordeelen zoude over alle overtredingen, waartegen bij de wet geene hoogere straf dan van een jaar gevangenis bedreigd werd; terwijl de krijgsraad over de zwaardere militaire delicten oordeelen zoude. Deze instelling zoude echter alleen in tijd van vrede van kracht zijn. Wij moeten evenwel hiertegen inbrengen, dat alschoon het denkbeeld goed is, om verschil te maken, even als in het burgerlijke leven, tusschen onteerende en niet onteerende straffen, de noodzakelijkheid door ons niet ingezien wordt, om daarom eene afzonderlijke regtbank in te stellen; zelfs zouden wij niet ongaarne aan de regtbanken van eersten aanleg in de burgerlijke wetgeving eene meerdere uitbreiding van magt hebben zien geven, en daarentegen het beroep voor de correctionele tot de crimineele misdrijven uitgestrekt; maar het voornaamste omtrent de krijgsraden bestaat niet in derzelver benaming; maar wel in derzelver zamenstelling; en dus zouden wij in tijd van vrede vaste militaire regtbanken of vierscharen willen gevestigd zien, wier leden voor die betrekking meer bijzonder geschikt waren, en die daarvoor vrij van dienst waren, eveneens als nu de krijgsraad te velde zamengesteld is uit personen, die in de gelegenheid zijn om zich geheel en al te doordringen van den geest en de bedoeling der wet, beter dan deze of gene die de waarneming van des krijgsraads pligt gelijk stelt met een wachtpost, en die dikwijls met het militaire wetboek en de regtspleging geheel onbekend is, hoe geschikt hij ook wezen moge voor de dagelijksche dienst, en de gewone reglementen weet te doen naleven. Verder maakt de geëerde schrij-

ver gewag; dat het wenschelijk is, dat de teregtstellingen meer overeen mogten stemmen met het algemeene regt, en wij vereenigen ons ten volle met het uiten van dien wensch; vooral is dit wenschelijk ten opzigte van misdrijven, die niet zuiver militair zijn; als diefstal in de chambrée, onderlinge vechterijen tusschen gelijken van rang, die van gelijken aard zijn als bijv. een diefstal in eene slaapstede in eene herberg, en de mis handelingen, waarvan in het art. 309 seq Code Penel gehandeld wordt. Ten slotte vestigt onze geëerde briefschrijver de aandacht, op het niet opvolgen van gegevene bevelen en op de dronkenschap, welke hij twee zeer bedui dende misdrijven noemt. Voor wat de dronkenschap aangaat, is zij in niet eene wetgeving een middel van verschooning; 't is echter op zich zelve beschouwd geen misdrijf in eenen wettelijken zin, ofschoon de zedekunde haar veroordeelt. Het zoude evenwel niet ongepast zijn, om daartegen ernstig met disciplinaire straffen te waken; als wanneer dit kwaad, zoo het overal op gelijke wijze en eveneens wordt bestraft, zeer zal verminderd worden. Omtrent het misdadige van het niet opvolgen van gegevene bevelen, zoude veel te zeggen vallen, waartoe dit dagblad ongeschikt is; edoch wij zouden hieromtrent gaarne eenige onderscheidende bepalingen voor den tijd van vrede en dien van oorlog wenschelijk achten. En hiermede gelooven wij voldaan te hebben aan de bedoelingen van den geëerden inzender, die het ons wel ten goede zal houden, dat wij zijnen brief niet dan uittreksel[?]lijk, en begeleid van onze bedenkingen hebben medegedeeld.

DE STAD *NEW-YORK*.

De rijkdom der stad New York is door de alles vernielende vlammen van December ll. eerst eigenlijk aan het daglicht gekomen. Gelijk bekend is, werden millioenen schats door het vuur verslonden. De gestrengheid van den winter noordwaarts en oostwaarts van de rivier Delaware gedoogt niet dat van November tot April gebouwen uit steen en kalk worden opgerigt. De afgeloopen winter was juist niet streng, maar van langen duur. De brand heeft ongeveer 50 morgen grond aan het zuidelijk gedeelte van New-York of Manhathan-Island verwoest. Meer dan 700 gebouwen zijn in dat nijvere gedeelte der stad tot den grond toe afgebrand. Dit tooneel der verwoesting vertoont thans een gezigt, hetwelk de bewoners van New-York gedurende vele jaren met regtmatige trotschheid en vreugde zal vervallen. Sedert de maand April is genoegzaam die geheele ruimte met pakhuizen bezet, zoo hecht en doelmatig ingerigt als men in de Vereenigde Staten maar ergens kan aantreffen. De grond is zoo schaars of zoo kostbaar, dat zelfs niet het geringste gedeelte van de 50 morgen onnut is besteed geworden. Waarheen men het oog wendt, overal rijzen gebouwen op. Niet minder dan 600 pakhuizen zijn deels gereed, deels in aanbouw. Verscheiden gedeelten grond zijn, voor iederen voet breedte bij 80 tot 100 voet lengte, met 1500 en sommige zelfs met 2000 dollars betaald, of om duidelijken te spreken, de ruimte voor een gebouw van 25 voet breed en 100 voet diep is voor 50,000 dollars verkocht. De pakhuizen hebben alle een gelijk voorkomen, zijn meest alle van gebakken en de eerste verdieping zelfs van gehouwen steen vervaardigd, en de hoogte is van vier tot zes verdiepingen. Tegen den aanstaanden herfst, als wanneer men met bouwen zal gedaan hebben, zal het geheel een luisterrijk voorkomen van rijkdom en bedrijvigheid vertoonen, waarvan naauwelijks ter wereld de wedergade zal te vinden zijn. De verschillende nieuwe gebouwen worden ook inwendig naar den besten smaak ingerigt en weldra zal in dezelve de vorige levendigheid heerschen.

Ter EFFECTEN-SOCIETEIT te Amsterdam van zondag 16 October zijn de verhandelde fondsen tot de volgende prijzen omgezet:

Werkel. Schuld $2\frac{1}{2}$ pCt. $52\frac{1}{2}$, $\frac{7}{16}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{5}{16}$, $\frac{7}{16}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{9}{16}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{9}{16}$; Kansbill. f $21\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$; dito $5\frac{1}{2}$ $75\frac{3}{4}$; Ardoins 85 £. $21\frac{1}{4}$ [illegible] Fr. Uitgest. 87.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.